

BACHELOROPPGAVE

Vi vil, vi vil - men vi får det ikke til

"Skiller vi oss på grunn av for lite kjærlighet, for mye kjærlighet eller feil kjærlighet?"

av

Monica Haglund

Sosionom
SO530 201
Mars 2007

Studium: Sosionom

Emnekode: SO530 201

Student: Monica Haglund

Tal nummererte sider: 26

Innlevert (dato): 05.03.2007

Vi vil, vi vil - men vi får det ikke til

**"Skiller vi oss på grunn av for lite kjærlighet, for mye
kjærlighet eller feil kjærlighet?"**

Innholdsfortegnelse:

1.0	Begrunnelse for tema og problemstilling	1
1.1	Oppbygging og avgrensning av oppgaven	1
2.0	Hva er metode?	2
2.1	Begrunnelse for litteraturvalg og hovedkilder	3
2.2	Teoretisk innfallsvinkel	4
3.0	Parforhold i dag og i går	5
3.1	Den tradisjonelle kjernefamilien	5
3.2	..... og til familien av i dag	6
4.0	Funksjonstømming i familien	6
5.0	Det enkelte individ er styrket	9
6.0	Rommet for det relasjonelle blir større	12
6.1	Fra jeg til et vi - søken etter den andre	12
6.2	Forelskelse og kjærighet	13
6.3	Kjærighet hva er det... ..	13
6.4	... og hva er forelskelse?	16
6.5	Overgangen fra forelskelse til kjærighet	16
7.0	Bruk og kast – ektefellen	17
8.0	Det rene forhold	20
9.0	Konklusjon	24

Litteratur oversikt

1.0 Begrunnelse for tema og problemstilling

I dagens samfunn er det rettet stor oppmerksomhet mot familieliv og parforhold og de høye skilsmissetallene vi har i Norge i dag. Det har vært en enorm økning fra 1970 tallet. Rundt halvparten av alle ekteskap ender i skilsmisse. De fleste menneskene her i landet er på en eller annen måte berørt av bruddene. Enten ved at man selv er fra en oppløst familie eller kjenner noen som er det. For absolutt de fleste er det en opprivende følelse og det får som oftest store konsekvenser, både for enkelt individer og for samfunnet generelt.

Jeg undrer meg over hva det er som gjør at skilsmisse statistikkene er så høye, når utgangspunktet vi har, for å kunne ha gode samliv synes å være bra. Vi bor i et land med gode støtte ordninger, de fleste har god økonomi og har mulighet for å velge å leve det livet de ønsker og vi velger som oftest partner av kjærlighet. Slik burde vi ha gode ressurser for å kunne ta vare på hverandre og bry oss om hverandre - investere i forholdet. Hvor på veien forsvinner da kjærligheten siden vi velger skilsmisse så ofte? Legger vi ikke nok innsats inn i forholdet for at det skal bestå, gir vi opp for lett eller er det ytre påvirkninger som innvirker på oss? Eller er kanskje alle de brutte samlivene vi ser i dag, et bevis på at vi ønsker det beste, at vi ikke tar til takke med et middels eller dårlig forhold og at vi tross brutte forhold er villig til å satse på nytt – evige optimister med håp om å finne lykken med en annen partner, når det ikke går med den første.

For denne oppgaven har jeg derfor valgt følgende problemstilling:

”Skiller vi oss på grunn av for lite kjærlighet, for mye kjærlighet eller feil kjærlighet?”

Jeg ønsker å fordype meg i denne problemstillingen for å få en bedre forståelse for hvilke mekanismer, det er både på samfunnsplan og på individplan som er utløsende for en slik kraftig økning i skilsmisene. Jeg vil også se på hvilken betydning kjærligheten har for dette og vår forståelse av den.

1.1 Oppbygging og avgrensning av oppgaven

Oppgaven er delt inn i to deler og innledningsvis vil jeg ta for meg den metodiske tilnærmingen av oppgaven, for så å gå over til teoridelen for å belyse min problemstilling. Jeg vil analysere teksten underveis i hele oppgaven, men velger likevel å samle trådene litt i en konklusjon på slutten av oppgaven.

Del to starter med et kort tilbakeblikk på den tradisjonelle kjernefamilien, til familien av i dag. Fokus rettes deretter mot de store samfunnsmessige forandringene, som har skjedd fra 70 tallet med utbyggingen av velferdstaten og hvilken innflytelse det har hatt på parforholdet og utviklingen av denne. Jeg vil ved dette prøve å få fram, at det har foregått en funksjonstømming i familien som skaper mindre bindinger for partene i et samliv. Videre går jeg inn på hvordan individene er styrket i dagens samfunn og hva det innebærer for dagens parforhold, ved hjelp av anerkjente forskere på området. Dette er en oppgave som skal gi svar rundt emnet kjærlighet og jeg har da gitt dette emnet – og forelskelse en utvidet plass i oppgaven. Oppgaven fortsetter med å prøve å svare på spørsmålet, om vi har dratt bruk og kast mentaliteten fra forbrukersamfunnet inn i ekteskapet og om dette kan være et tegn på at vi blander sammen forelskelse og kjærlighet som begreper. Oppgaven fortsetter med å diskutere hvordan menneskets uendelige valgmuligheter, kan ha innvirkning på et intimt forhold og hva vi kan gjøre, for å kanskje prøve å få forholdene våre til å vare.

Det er mange grunner til skillsmisse, men jeg vil begrense oppgaven til ikke å omhandle ekteskapene som grunnet mishandling eller vold ender i skillsmisse. Men forholde meg til de ekteskapene som i utgangspunktet, ser ut til at de har alle odds med seg og likevel ender i brudd. Jeg vil fokusere på manglende kjærlighet som skillsmisse grunn, men velger likevel ikke å komme inn på den seksuelle intimiteten som nødvendigvis vil være tilstede i et kjæresteforhold. Kun til de følelsesmessige aspektene ved skillsmissen. Så fokus vil være på de som uttrykker grunner for skillsmisse med vage formuleringer som: ” vi vokste fra hverandre” og ”kjærligheten forsvant”.

Jeg ser det heller ikke som nødvendig å ta et langt historisk tilbakeblikk på samliv for å svare på problemstillingen, siden jeg vil fokusere på forhold av i dag. Dermed velger jeg kun å trekke tråder mellom dagens par og 50 tallets kjernefamilie for å få fram forskjellene. I oppgavens første del, fokuserer jeg på samfunnsendringene på makronivå som har hatt innflytelse på ekteskapet, men oppgavens tyngde vil likevel ligge på de forandringene som har skjedd på mikronivå og forandringene med individene.

2.0 Hva er metode?

Metode er et hjelpemiddel for å kunne undersøke virkeligheten på en systematisk måte, ved

systematisk analysering, organisering, bearbeiding og tolkning av fakta. Med andre ord, en metode for å få en så sann beskrivelse av virkeligheten som mulig (Halvorsen, 2004).

Denne oppgaven er et litteraturstudie som prøver å finne årsaker til hvorfor skillsmissene er økende i vårt samfunn i dag, fra et sosiologisk perspektiv. Jeg har hovedsaklig forholdt meg til faglitteratur i oppgaven, men understøtter også noen av argumentene mine med statistikk fra Statistisk Sentralbyrå eller eventuelt deres publiserte artikler. I oppgaven benytter jeg meg hovedsaklig av primærkilder, litteratur skrevet av originalforfatteren. Dette fordi bruk av sekundærlitteratur, det vil si data hentet fra andre forfattere og omformulert i ny tekst kan gjengi feil bilde i forhold til den originale teksten. Samtidig må man åpne for muligheten av at tekst skrevet av originalforfatter, kan være farget av dennes syn på problemstillingen (Halvorsen, 2004).

For å belyse min problemstilling har jeg basert meg på nyere sosiologisk teori. Jeg har valgt anerkjente sosiologiske forskere og forfattere på samfunnsendringer og området skillsmisse. Som hovedkilder har jeg brukt Ulrich Beck, Elisabeth Beck-Gernsheim, Anthony Giddens og Zygmunt Bauman. Disse forfatterne refererer ofte til hverandre for å bekrefte egen teori, noe som har gitt meg trygghet rundt forskningen deres. Jeg har hovedsaklig brukt primærlitteratur og begrenset bruken av sekundærkilder.

2.1 Begrunnelse for litteraturvalg og hovedkilder

For å svare på problemstillingen min har jeg i hovedsak støttet meg til følgende fire forfattere. Den polsk-engelske sosiologen Zygmunt Bauman, for å få innblikk i hvordan samfunn i endring har innvirkning på enkelt individet og dermed kan resultere i skilsmisse. Bøkene hans *"Flytende modernitet"* og *"Flytende kjærlighet"*, med begrepene fast og flytende blir interessant i forhold til, at ekteskapet synes å være i en forandringsprosess.

Den engelske sosiologen Anthony Giddens sin bok *"Intimitetens forandringer"*, ble viktig for å få innblikk i hvordan mennesket i dag står ovenfor uendelige valgmuligheter og hvordan dette innvirker på de valgene vi gjør i livene våre og hva det krever av det enkelte mennesket. Giddens bok tar også for seg begrepet "det rene forhold" og gir et innblikk i hva som kan være løsningen for et parforhold i dag.

Bauman og Giddens bøker er alle teorier skrevet i en litterær form og er ikke empiriske

undersøkelser i streng forstand, men mer funderinger som inngår i en debatt om det moderne samfunn.

De tyske sosiologene Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheims bok *"The Normal Chaos of Love"*, har jeg valgt pga deres teori om individualiseringen av individene og dennes innvirkning på parforholdet.

Sosiolog Kari Moxnes ble et naturlig valg på grunn av hennes store kjennskap til norske familieforhold og hennes forskning innenfor skillsmisse og familier i endring. Boken hennes *"Kjernesprengning i familien"* går tilbake til 1990 og er utgått på forlaget, men jeg vurderer den likevel som høyst aktuell for min problemstilling og har gjennom oppgaven tatt høyde for forandringer som kan ha skjedd etter bokens utgivelse.

Den italienske sosiologen Francesco Alberoni sine bøker *"Eg elsker deg"* og *"Forelsking og kjærleik"* hadde jeg i utgangspunktet ikke tenkt å bruke, annet enn som bilitteratur. Men etter som oppgaven utviklet seg, så jeg at de fleste bøkene jeg kom borti refererte til Alberoni, når emnet forelskelse og kjærlighet ble nevnt. Jeg valgte da å gå rett til hans bøker og han fikk slik mer plass i oppgaven enn først tiltenkt. Alberonis studier er ikke empiriske undersøkelser, men kun sosiologiske refleksjoner på almen menneskelige fenomener.

For en del faktiske forhold om det norske samfunn, baserer jeg meg på standard litteratur og statistikker fra Statistisk Sentralbyrå.

Videre i oppgaven vil jeg komme nærmere inn på den teorien jeg vil bruke for å belyse min problemstilling.

2.2 Teoretisk innfallsvinkel

Målet for oppgaven har vært og fordype seg i faglitteratur, som kunne gi meg svar på hva som ligger til grunn for den enorme økningen i skillsmissetallene de siste 50 årene og hvorfor vi ikke synes å få kjærligheten til å fungere i parforholdene våre i dag. Måten jeg ønsker å forstå dette på er ved å presentere og diskutere sosiale teorier ved hjelp av de tidligere nevnte forfattere. Dette for å se hvordan forandringer i samfunnet, kan ha hatt innvirkning på familielivet og kjærligheten mellom individene i et parforhold.

Baumans begrep ”flytende” blir interessant i forhold til mangelen på stabilitet i samfunnet og hans teorier om at forbruksmentaliteten gjenspeiler seg i parforholdene i dag. Jeg vil se om dette kan settes i sammenheng med den store skillsmisse økningen eller om det er forelskelsen vi søker og ikke kjærligheten?

Beck og Beck-Gernsheim og Giddens vil jeg bruke for å belyse fokuseringen på individene i parforholdene. For å se om individualiseringen, og funksjonstømmingen i familien gjør at kjærligheten får for stor plass i livet vårt eller om den heller er med på å distansere oss så mye fra partneren at vi heller gir opp følelsene. Giddens gir også en teori på hva som kreves for at parforhold i dag kan holde sammen, tross den økende individualiseringen.

De fleste av oss gifter oss av kjærlighet og siden skillsmisse og kjærlighet er fokus i denne oppgaven vil jeg ved hjelp av hovedsaklig Fromm og Alberoni prøve å definere begrepene kjærlighet og forelskelse. Dette for å finne svar på hva det er vi søker i parforholdet og hva kjærlighet og forelskelse egentlig er.

For å kunne svare på min problemstilling velger jeg først å gå litt inn på forandringene i parforholdene de siste 50 årene.

3.0 Parforhold i dag og i går

Jeg vil først se litt på den forandringen som har foregått i familiestrukturen de siste 50 årene, for slik å kanskje få et bilde av hvilket ideal vi har for ekteskapet. For så å se om det er mulig å gå inn i ekteskapet med dette idealet i dag og samtidig ha tillitt til at vi skal kunne leve evig med samme partner.

3.1 Den tradisjonelle kjernefamilien ...

På 50 – 60 tallet var den tradisjonelle kjernefamilien dominerende - far, mor og deres felles barn. Far var i arbeid og forsørget familien økonomisk, mor var hjemme og tok seg av barna og husholdningen. Andre familiekonstellasjoner der eventuelt stesøsken og steforeldre dannet grunnlag for familien var som oftest skapt, ved at den ene voksne hadde mistet tidligere ektefelle ved død. Familiens hovedoppgaver var å forsørge familien og dekke omsorgsbehovet for familiens medlemmer (Moxnes, 1990) og å skape et godt grunnlag for primærsosialiseringen til barna (Schiefløe, 2003) samtidig som den skulle skape tilknytning og tilhørighet for familie medlemmene (Korsnes, m. fl., 1997). Dette bildet på ekteskapet, familien som en trygghetsskapende institusjon hadde sin glansperiode på 50 og 60 tallet.

Kirken predikerte for kjernefamilien som den ultimate samlivsform og statens lover og støtteordninger støttet opp om denne samlivsformen som det eneste riktige (Moxnes, 1990). Kvinnens rolle i denne familieformen, ble å bli den som skapte ro og harmoni i hjemmet og hun måtte som oftest legge egne interesser bort, for å kunne støtte mannen i hans rolle som forsørger og utarbeidende (Beck, m. fl, 1995).

3.2 ... og til familien av i dag

På 70 tallet startet store omveltninger i familiestrukturen. Kvinnefrigjøringen startet for fullt og spørsmål ved kvinnens rolle i samfunnet og i familien ble diskutert. Tradisjonell familiepolitikk hadde bestått i at staten trådte til, når det ble problemer i familien og denne ikke for eksempel greide egen forsørgelsesbyrde. Men ved utbyggingen av velferdstaten overtok staten en del av ansvaret, som hadde ligget i familien. Familiens struktur forandret seg, begge arbeidet og delte på forsørgeransvaret og ansvaret for barna ble delvis overtatt av barnehager. Grunnet velferdsgodene kunne kvinnene lettere kombinere utdanning og jobb med barn. Kvinnene krevde at fedrene måtte ta del i arbeidet hjemme – kjønnsrollene begynte å forandre seg (Moxnes, 1990).

Familien i dag kan synes kaotisk og uten form, hvis vi har kjernefamilien fra 50 – 60 tallet med sitt tradisjonelle kjønnsrollemønster som ideal for ekteskapet og familien. Skilsmisene eksploderte fra 70 tallet og oppover (Moxnes, 1990) til de i dag ligger på at rundt halvparten av alle ekteskap ender i skilsmisse. Familiene preges ikke lenger av noe forutsigelig, men av forskjellige konstellasjoner: enslig mor med barn, enslig far med barn og nye familier med mine dine og våre barn (Moxnes, 1990). Det kan synes som om de store samfunnsmessige forandringene vi har hatt fra 70 tallet, gjør at vi kan legge død idealet vi engang hadde om familien, som den lykkelige familien med arbeidende far, hjemmeværende mor og felles barn.

Videre i oppgaven vil jeg se på hvilke samfunnsstrukturer som har innflytelse på funksjonstømmingen i ekteskapet, men også hvilke krav som har kommet fra mikronivå.

4.0 Funksjonstømming i familien

De endringene vi ser i ekteskapet fra 70 årene, ved at kvinnene gikk ut i arbeidslivet og krevde et liv på lik linje med mannen, satte i gang en forandrings prosess på samfunnsplan. Utbyggingen av barnehager ble en nødvendighet for at kvinnene kunne gå ut i arbeid og mange kvinner fant nettopp sin arbeidsplass der. Utbyggingen av helsesektoren og eldreomsorgen er lignende eksempler på hvor kvinner i hovedsak fylte opp arbeidsplassene

(Hatland m. fl, 2002). Mens kvinnene var på arbeid tok, barnehagene delvis over en av primæroppgavene til de hjemmeværende husmødrene – barnepass. Skolen fulgte opp med SFO som tilbud for barn med foreldre i jobb.

At kvinnen kom i arbeid, skapte bedre økonomi i husholdningen. Hun ble ikke lenger fullstendig avhengig av mannens økonomi til eget livsopphold og kunne dermed lettere velge forutsetningene for hvordan hennes eget liv skulle leves. I et ekteskap eller alene hvis hun ikke var fornøyd i parforholdet.

Samtidig med at skillsmisene økte bygget staten ut flere av velferdsgodene våre som barnetrygd, kontantstøtte, fødselspenger og barselpermisjon og muligheter for å være hjemme fra arbeid med sykt barn (Hatland, m. fl, 2002). Kvinnens posisjon i arbeidslivet ble styrket. Hun tok utdanning, noe som gav muligheter for bedre betalte yrker og dette skapte ennå større uavhengighet til mannen (Moxnes, 1990).

Mye av det som hadde holdt familien samlet i den tradisjonelle kjernefamilien, som felles økonomi og felles ansvar, forsvant nå ut av familien og skapte mindre bindinger og forpliktelser, det ble en funksjonstømming i familien. Velferdstaten overtok noe av ansvaret familien tidligere hadde hatt. Kvinnen stod friere i sine valg og hun krevde delaktighet i valg som influerte på hennes eget liv. Mannens forpliktelser ovenfor kvinnen forsvant ved at hun selv kunne forsørge seg (Moxnes, 1990). Det synes da som om de strukturelle forandringene i samfunnet over de siste tiårene, har skapt en funksjonstømming i familien som medfører at båndene i parforholdet ikke er så sterke lenger. Ektefellene har mindre å ta felles ansvar for og samarbeide om og slik svekkes fellesskapet – avhengigheten til hverandre blir mindre.

At kvinnen er uavhengig økonomisk grunnet arbeid og gode støtteordninger fra staten, både i ekteskapet og ved en skillsmisse, tilsier likevel ikke at alle bindinger er helt borte. Fortsatt er foreldrerollen viktig i ekteskapet og mange foreldre velger å bli boende sammen til barna er flyttet ut av foreldrehjemmet. Bindingene til barna kan være grunn god nok til å bli i et ekteskap som ikke er fullt ut tilfredsstillende. Økonomi kan også være en grunn til å holde sammen i dag, da store huslån og et stort materielt forbruk, kan skape et ønske om ikke for store forandringer i livstil ved en eventuell skillsmisse. Bindingen kan i dette tilfellet sies å være at ektefellene er bundet til banken og eget ønske om materiell velstand.

I kjernefamilien ble ekteskapet holdt sammen av et felles bånd, for å bringe familien videre, der hver av partnerne hadde klart definerte roller. Han var forsørgeren og hun tok seg av barna og hjemmet. I dag er begge partene fri til å velge og begge kan legge sine ønsker fram. Valgene er mange og kan medføre konflikter - med uante konsekvenser. Diskusjon rundt hvor skal en bo i forhold til hver enkelts arbeidsplass eller hvordan daglige rutiner i et hektisk familieliv skal løses. Alt utlagte minefelt på vei mot en lykkelig samliv (Beck, m.fl, 1995).

I en undersøkelse SSB har gjort for Dagbladet viser det seg at bøndene skiller seg minst i Norge. Bøndene regnes for å leve i de mest tradisjonelle ekteskapene, nær opp til idealet om kjernefamilien. De deler ofte på arbeidet på gården og er sammen om driften, og har dermed bindinger som andre ektepar ikke har, ved at andre par tilbringer dagene på forskjellige arbeidsplasser og kun deler fritid sammen. Statistikken viser at bøndene har de lengste ekteskapene og tilsynelatende lever i de lykkeligste ekteskapene (Dagbladet, 2007).

Det er ikke lenger så mange fundamentet å bygge parforholdet på, det synes som om kjærligheten og intimiteten står igjen som det som skal binde ekteskapet sammen, mens de praktiske sidene ved ekteskapet er mer eller mindre forsvunnet. Man giftet seg nok som oftest av kjærlighet før, akkurat som i dag, men ekteskapet var også et samarbeidsprosjekt mellom ektefellene. Grunnet den forandringsprosessen som har foregått siden 70 tallet både i storsamfunnet og i selve familiestrukturen, kan det se ut som om individet har kommet styrket ut av forandringen. Ved at man nå har muligheter for å ta egne valg i eget liv – noe som gjelder spesielt kvinnen. Kjernefamilien som hadde vært enerådende som samlivsform lenge, har derimot mistet sitt monopol (Hatland, m. fl., 2002).

Kvinnens situasjon ble spesielt styrket, men også mannens utgangspunkt i ekteskapet var forandret, på grunn av funksjonstømmingen. Egen økonomi gir frihet til å gjøre egne valg og gir muligheten til å velge seg bort fra et uønsket liv. Mannen stiller også friere i denne posisjonen, fordi han ikke lenger er eneforsørger for familien (Beck, m. fl., 1995) og dermed kan han løse opp ekteskapet lettere enn før, han er fritatt for en del av ansvaret. Gamle tradisjoner forsvant og nye måtte skapes. Beck uttrykker i "The Normal Chaos of Love" kvinnens nye situasjon slik: *"What is new is the individual female biography, freeing the woman of family duties, and sending her out into the world with an impetus ..."* (Beck, m. fl, 1995, s 61).

Videre i oppgaven vil jeg gå inn på hvilken betydningen samfunnsendringene og funksjonstømmingen i familien har hatt på individene og om det kan føre til at det blir for lite kjærighet i dagens parforhold.

5.0 Det enkelte individ er styrket

“I am what matters: I, and You as my assistant; and if not You then some other You”. Beck,

De tyske sosiologene Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheim mener det moderne menneske nå må konstruere sitt eget liv, i mangel av faste tradisjoner. Dette skaper en kollisjon mellom kjærighet, familie og personlig frihet og i dette ligger et stort potensial for kaos.

De legger stor vekt på at mangelen av bindinger i ekteskapet skaper større rom for individene i parforholdet, samtidig som kjærigheten nå er det nye midtpunktet i livet vårt – den tar over for svekkede tradisjoner. Alt vi har mistet søker vi i den andre. Forventningene til kjærigheten er store, i mangel av tradisjoner å holde fast ved – og slik har kjærigheten og denne ene andre personen, blitt den som skal fylle plassen og være midtpunktet i våre liv (Beck, m. fl, 1995). Slik blir det da lagt et enormt ansvar på individene og følelsene i parforholdet, hvor bindingen som står igjen stort sett er følelsene og kjærigheten.

Vi forholder oss ikke lenger til gamle strukturer og tradisjoner, men må selv ta ansvaret for eget liv og sette opp kursen for det livet vi ønsker å leve, vi setter oss selv i sentrum. Vi skaper vår egen biografi, vårt eget liv ut fra eget ståsted (Beck, m. fl.,1995). Jeg vil være lykkelig nå og er jeg ikke det, forandrer jeg livet mitt, slik at jeg blir det. Vi er frikoblet fra ansvar til partneren og hensynet til den andre og legger stor vekt på egen uavhengighet.

Parforholdet som nå er bygget på et frivillig valg av to forskjellige individer, blir nå Komplisert, fordi hver enkelt bringer inn i forholdet sin egen livsbiografi – kulturell bakgrunn, mål og drømmer. De to individene med forskjellige utgangspunkt, ønsker og måter å løse ting på, skal sammen greie å danne et kjærighets forhold ut fra egne preferanser. Problemet blir å få disse to til fungere sammen slik at begge parter blir fornøyd og enes om en felles retning (Beck, m. fl, 1995). Forskjell i kulturbakgrunn, klasse og så videre er en av hovedgrunnene til at par skiller seg i Norge (Moxnes, 1990). Så utgangspunktet kan synes

vanskelig når paret i tillegg til ulik bakgrunn, samtidig skal stake ut den veien de ønsker å gå som individ og sammen som par.

Historisk sett var ekteskapet ifølge Beck og Beck-Gernsheim mer en sammenslåing av familier og kulturer, enn at det kun var basert på følelser. Nå er kvinnen og mannen selv ansvarlig for sine valg og må ta konsekvensene av hva de velger. Noe som fører til at de står mer alene i konfliktene, som senere kan oppstå i forholdet og må løse disse uten støtte fra andre. Mens man tidligere hadde familie og slekt som støttet en i kritiske situasjoner (Beck, m. fl., 1995).

Beck og Beck-Gernsheim mener også, at fordi individet har en uendelig rekke med valgmuligheter blir livet mer komplisert. Fordi man selv er ansvarlig for de handlinger og valg man tar, gir det også store muligheter for å mislykkes, men vi kan prøve på nytt og på nytt (Beck, m. fl, 1995). Slik har også det å bo sammen blitt mer komplisert. Vi kan velge livene som enkelt individer i et parforhold og fylle livene våre med det innholdet vi selv ønsker, og er vi ikke fornøyd med partneren, revurderer vi valgene våre og velger henne bort. Bare det beste er godt nok. Det synes som en stor bestilling for et menneske å være ansvarlig for vår personlige lykke, samtidig som han skal bære utryggheten, ved at når vi ikke er fornøyd, forsvinner vi og finner en annen som tilsvarende forventningene våre bedre.

Slik jeg tolker dette, setter det kvinnen spesielt i en styrket posisjon til å forhandle, i forhold til tidligere, rundt hvilken form hun ønsker hennes ekteskap skal ha. Hun er i en likeså sterk posisjon som mannen til å kunne velge seg bort fra parforhold, som hun ikke er fornøyd med. Hun ser sin rolle i samfunnet som likeså viktig som mannens, og ønsker å definere den selv. Hun krever innsats fra mannen på det som klart har vært betegnet som kvinnens område – husarbeid og ansvaret for barna. Og blir hun ikke møtt på det, har hun nå for første gang mulighet til å velge bort ekteskapet.

Stilt ovenfor alle disse valgmulighetene som gjør at kvinnen og mannen står friere til å skape og forme sine egne liv, må individene bruke sin refleksive evne kontinuerlig. De er tvunget til å lage egne standarder i eget liv og å skape sin egen identitet, samtidig som alt de gjør kan forhandles fram og handlinger kontinuerlig må forsvares (Beck, m.fl, 1995). Dette krever refleksjon fordi valgmulighetene er store og individet står selv ansvarlig for resultatet av valget og hvordan egen livsprosess skal være. Men hvis man hele tiden er opptatt av eget liv,

fokuserer på det, egne ønsker og egen utvikling, kan da disse to parallelle livene møtes? Vi skriker etter både kjærlighet og frihet, men tenker ikke på at: "... *freedom plus freedom does not equal love, but more likely means a threat to it or even its end*" (Beck, m.fl, 1995, s11). Slik jeg da forstår Beck er at to individer som holder på sin individualitet og egenart ikke kan forvente seg kjærlighet som et resultat av dette. Kjærlighetens vesen er jo å forene to individer – noe jeg vil komme tilbake til senere i oppgaven. Fokuseringen på individet blir da heller med på å flytte fokus bort fra partneren og kjærligheten og det skaper ikke noe grobunn for kjærligheten i det hele tatt. Det blir for lite kjærlighet i forholdet, fordi vi er mer opptatt av at den andre passer oss, og mindre opptatt av om vi passer den andre.

Individualiseringen kan drive kvinner og menn fra hverandre sier Beck og Beck-Gernsheim, men de viser også til at den paradoksalt nok, driver kjønne sammen igjen. Etter som tradisjonene utvannes, vil tiltrekningen mot en nær relasjon øke og vi vil søke i den andre, etter alt vi har mistet. Dette legger igjen en ekstra byrde på parforholdet, som nå i tillegg til å dekke vårt emosjonelle behov, også skal dekke oppløste tradisjoner. Paret må selv skape nye tradisjoner (Beck m. fl., 1995). Men hva da når forholdet oppløses og ny partner kommer inn i bildet? Slik jeg ser det er at et bytte av partner kan skape mer kaos og utrygghet, fordi det må skapes nye tradisjoner på nytt igjen.

Men Beck og Beck-Gernsheim ser også kvinnens og mannens situasjon forskjellig. Kvinnen skulle forlate sin tradisjonelle omsorgsrolle i hjemmet og lete etter en ny sosial identitet og økonomisk frigjøring. Mannen derimot som alltid hadde hatt dette, må nå omdefinere sin rolle ved å ta ansvar i hjemmet og bli mer aktiv i oppdragelsen av barna (Beck, m. fl, 1995).

Forhåpningene til et parforhold er store og det synes bedre å ende et forhold, enn å leve i et forhold som ikke når opp til forventningen, mener Beck og Beck-Gernsheim. Men de sier også videre at vi må lete etter nye bånd som både gir frihet og er varige, samtidig som vi også må lære oss å takle både de positive og negative sidene ved parforholdet (Beck, m. fl.,1995).

Slik jeg da tolker Beck og Beck-Gernsheim er at mennesket sliter med en økende individualisme, som separerer oss fra "den andre" fordi forholdet bygges på hvert enkelt individs preferanser. Samtidig som vi har et sterkt behov for "den andre", for å få dekket manglende behov i mangel av nye tradisjoner. Dette skaper et kaos som det ikke synes å være noen løsning på, fordi vi ikke har noen alternativer for ekteskapet eller parforholdet som er

gode nok. Vi står ovenfor et uløst dilemma der motpartene – ønsket om å beholde individualiteten og ønsket om tosamheten, slår hverandre i hjel.

Jeg har nå sett på hvordan den økende individualismen kan være et tegn på at kjærlighetsbåndene svekkes og at vi skilles på grunn av for lite kjærlighet. Videre i oppgaven vil jeg se på de forventningene vi har til partneren og om dette skaper for stor belastning på partneren og kjærligheten.

6.0 Rommet for det relasjonelle blir større

Grunnet funksjonstømmingen i familien, med færre bindinger i parforholdet og mer tid til fritid, kan vi si at det er mer plass til det emosjonelle/relasjonelle i forholdet. Dette retter kanskje fokus mer inn på følelsene, romantikken og intimiteten i kjæresteforholdet. Kjærligheten og intimiteten i et parforhold, synes nå å stå igjen som det som skal skape det evigvarende, sterke parforholdet. Det legges et stort press på at partneren, skal svare til forventningene våre og holde det som er lovet. Den skilsmisse statistikken som øker mest i dag er hos par som har vært gift over 20 år (ssb.no, nr.1). Jeg kan velge å tolke det som at de har holdt sammen på grunn av barna – en av bindingene som fortsatt står igjen i ekteskapet. Eller at de oppdager forholdet på nytt, når barna ikke krever så mye og ønsket, om å leve et liv definert ut fra egne ønsker, blir så sterkt at de velger å bryte ut av ekteskapet, hvis partneren ikke kan være med på å oppfylle ønskene.

SSBs tidsbruksundersøkelse fra 2000/2001 viser at kvinner og menn i Norge har hatt en økning i tid, vi bruker på fritidsaktiviteter. Samtidig som vi bruker mindre tid på sosiale aktiviteter. På husholdsarbeid bruker vi mindre tid totalt sett, selv om mannen her har økt sin andel med 30 min, kvinnens del er minsket med 2 timer. Denne økningen har vært nokså jevn fra 1971 når undersøkelsene startet (ssb.no, nr.2). Så vi har mer fritid til disposisjon og slik jeg tolker dette, større mulighet til å være sammen med partneren om vi ønsker det. Det synes da som om vi skulle ha større mulighet og bedre tid til å dyrke parforholdet og arbeide med kjærligheten enn før. Eller gir dette rommet som er skapt i parforholdet bare større mulighet for å se mangler og dyrke egne interesser og drømmer? Hvis vi er så opptatt av oss selv hva er det som gjør at vi likevel søker etter en partner?

6.1 Fra jeg til et vi - søken etter den andre

De fleste voksne mennesker som er enslige vil mer eller mindre ubevisst være på jakt etter en partner – en person vi kan få være den viktigste for og samtidig være kjæreste og intim med.

Vi ønsker også at forholdet skal være bygget på et felleskap, likeverd og respekt. Slik får vi også en bekreftelse på oss selv som individer og at vi betyr noe for andre (Moxnes, 1990). Så gjennom å bli et "vi" får vi styrket oss selv som individer.

Forelskelsesprosessen er en av de periodene i livet hvor vi på det mest intense får bekreftelsen av at vi er verdt noe og har verdi for andre, at vi er det viktigste i livet for en annen person som også godtar oss 100 prosent slik vi er (Alberoni, 1987).

6.2 Forelskelse og kjærlighet

"Uten kjærlighet ville menneskeheten ikke kunne leve en eneste dag" Fromm

Jeg ønsker å gå nærmere inn på begrepene forelskelse og kjærlighet og vil kun holde meg til begrepet kjærlighet knyttet til parforhold. Andre typer kjærlighet som morskjærlighet eller kjærlighet til foreldre, er ikke aktuelle for problemstillingen. Både forelskelse og kjærlighet er sterke, intime følelser som er knyttet til et kjærestepars indre intime sfære, likevel er det gjort forsøk på å definere begrepene og klargjøre forskjellene mellom dem. Videre ønsker jeg å se på tre definisjoner av ordet kjærlighet av henholdsvis den tyske psykoanalytikeren og sosiologen Erich Fromm, den italienske sosiologen Francesco Alberoni og den norske sosiologen Kari Moxnes.

6.3 Kjærlighet hva er det ...

Av Fromm har jeg valgt klassikeren "Om kjærlighet" for å gå nærmere inn på begrepet kjærlighet. Han sier at mennesket som et bevisst vesen, det vil si at det er bevisst seg selv og sine medmennesker, er seg bevisst sin egen forgjengelighet, ensomhet og isolasjon. Å være satt utenfor skaper angst. Videre sier han at det faktum, at det er innbyrdes ulikheter mellom kvinnen og mannen – at de tilhører to forskjellige kjønn og deres bevissthet om det, skaper et dypt menneskelig behov for gjenforening, for å overvinne ensomhetsfølelsen. Fromm sier at mennesket søker kjærlighet for å komme ut av sin isolasjon, fordi det bare er i kjønnsakten kjærligheten er tilstede og kun der menneskets ensomhetsfølelse kan forsvinne.

Kjærligheten er en forening, hvor to mennesker bevarer sin individualitet og sin integritet. Kjærlighetens kraft forener oss med andre og bryter dermed ned eventuell isolasjon, vi smelter sammen med "den andre" og bevarer oss selv. Fromm sier også at kjærlighet er heller å gi, enn å få og at kjærligheten må inneholde omsorg og respekt (Fromm, 1956).

Tidligere i oppgaven har jeg diskutert at mennesket grunnet forandringer i samfunnet må definere og skape egne liv og at dette kan medføre en sterk individualisering, hvor individet står i fokus i parforholdet. Når egne ønsker og preferanser kommer foran partnerens og hvis vi ikke er fornøyd, velger vi dermed å forlate partneren til fordel for noe bedre. Fromms tanke om at individet søker kjærligheten for å komme ut av isolasjon og angsten for å være alene, kan i første omgang støtte opp under individets fokusering på å dekke egne behov. Vi blir sammen med en annen fordi det gjør oss godt, fordi det dekker behov i oss. Men Fromm sier også at kjærlighetens kraft forener oss med den andre, vi smelter sammen. Et individ kjennetegnes ved at det er udelelig og spørsmålet blir da om det er mulig å leve ut kjærligheten når individet står så sterkt som det gjør i dagens samfunn? Fromm sier videre at kjærligheten kjennetegnes ved å gi og at ved å gi får giveren selv tilbake noe, at ved å gi kjærlighet skapes kjærlighet (Fromm, 1956). Er vi villige til å gi nok av oss selv for å kunne nå inn til kjærlighetens kjerne eller gir vi til vår kjæreste kun av egoistiske grunner – for at vi selv skal oppnå noe?

Alberoni mener at forelskelsen er fødselstilstanden for en kollektiv bevegelse for to og at kjærligheten er videreførelsen av denne bevegelsen. Han sammenligner et kjæresteforhold med bevegelser som arbeidsbevegelsen og den franske revolusjonen. Parforholdet er den aller minste bevegelsen vi har. Følelsen av solidaritet, livsglede og fornyelse er lik, med de store bevegelsene. I en bevegelse er følelsen av felleskap sterkere, enn om vi står alene og vi tar for gitt at vi må gi og ta for at bevegelsen skal bestå (Alberoni,1987). Kjærligheten manifesterer seg ved at man tar et endelig valg – point of no return - og fra å være to forskjellige individer i forelskelses fasen blir man et ”vi”. Kjærlighetsfasen er en prosess og individene vil hele tiden søke etter bekræftelser for at kjærligheten er tilstede så lenge forholdet varer (Alberoni, 1997).

Kjærligheten er ikke noe som finnes, som varer, som er og blir. Det er en prosess som krever kontinuerlig arbeid og energi fra begge parter, den utfordres og settes på prøve. Den kan hele tiden fornye seg, bli født på nytt eller tvert om bli svakere, svinne, bli borte hvis den ikke dyrkes. (Alberoni,1997). Er vi villige i dag til å bruke energien som kreves til å arbeide med å skape og bevare kjærligheten? Hvis vi som enkeltindivider kun er opptatt av egen lykke og utvikling, hva da når dagliglivet inntar kjærlighetslivet og prøvene kommer – arbeidet. Skillsmissenes enorme oppgang kan tyde på at vi gir opp for lett, men samtidig viser et høyt antall gjengifte, at vi ikke gir opp, men ønsker å prøve på nytt. Spørsmålet er om vi gir opp

for lett og ikke går inn i den krevende prosessen som et kjærlighetsprosjekt er ut fra Alberonis teorier.

Den norske sosiologen Kari Moxnes definerer kjærlighet slik: *”Moden kjærlighet mellom subjekter kan bare eksistere mellom likeverdige”* (Moxnes, 1990, s 213), implisitt at det også er et intimt forhold mellom partene. Moxnes uttrykker da videre, at det er en grunnleggende forståelse for hennes syn på kjærlighet, at den bare kan utvikle seg i et demokratisk forhold fordi det er basert på gjensidighet og likeverd. Det patriarklaske forholdet blir da kjærlighetens største motstander, fordi der er kjærlighet underforstått med maktbruk fra den ene parten (Moxnes, 1990). Kvinnene er de som i de fleste tilfeller tar ut skillsmisse. Som årsak nevnes ofte mannsdominansen eller at det var han som ”definerte parets virkelighet” eller hva som var et problem for dem eller ikke i ekteskapet (Moxnes, 1990). Et parforhold bør ideelt sett bygges på et kjærlighetsforhold, men er mangelen på likhet og likeverd stor, er sannsynligheten for en skillsmisse også stor (Moxnes, 1990).

Slik jeg da tolker Moxnes er at kun kjærlighet er ikke nok, det må også være et møte mellom to likeverdige mennesker. Hennes undersøkelse av norske skilte par, viser at mange av kvinnene begrunnet sine skillsmisser med akkurat mangel på likeverd i ekteskap og at mannsdominansen var stor. Undersøkelsen hennes går helt tilbake til 70 tallet og jeg vil ikke se bort fra muligheten for, at noen av hennes informanter var mer preget av kjernefamiliens patriarklaske holdninger, enn dagens par vil være.

Slik jeg da tolker begrepet kjærlighet hos Fromm og Alberoni, så er kjærlighet en givende prosess. Man smelter sammen til et hele, men bevarer sin egenart og individene vil hele tiden søke etter bekreftelse hos hverandre, så lenge forholdet varer. Moxnes legger til at kjærligheten er avhengig av gjensidighet og likeverd. Jeg har nå vist ved hjelp av Fromm at kjærligheten ligger som et ønske dypt forankret i oss for å overvinne ensomheten og ved hjelp av Alberoni, at vi søker kjærligheten for kontinuerlig å få bekreftelse på hvem vi er. Men rundt halvparten av oss velger oss likevel bort fra tosomheten til ensomheten, ved å velge skillsmisse. Når vi ikke får de bekreftelsene vi søker i et parforhold, dagliglivet blir rutinemessig og kjærligheten krever arbeid – da blir fristelsen stor for å velge seg bort fra eksisterende forhold. Mye taler for at vi lengter etter det som en gang var, da forholdet startet. I lys av dette synes det som om vi forveksler kjærlighet og forelskelse.

Jeg ønsker nå å belyse problemstillingen min videre ved igjen å ta utgangspunkt i Alberoni, for å se om vi søker feil kjærlighet – forelskelsens ustadighet.

6.4 ... og hva er forelskelse?

Alberoni sier som nevnt ovenfor at forelskelse er en bevegelse for to *og at forelskelsen er dennes fødselstilstand*. Kjennetegn for denne perioden kan være hjertebank og enorm energi. Lykkefølelse, forbedring av intellektuelle evner, årvåkenhet og enorm seksuell energi som rettes mot denne ene personen. Tiden blir en annen og søvn behovet kan bli mindre (Alberoni, 1987). På forskning.no vises det til en artikkel skrevet av Society of Neuroscience i England. Der står det, at i forelskelsesfasen skiller hjernen ut dopamin som gir en lykkefølelse til individet (forskning.no, nr.1), men at den samtidig demper aktiviteten på områdene som går på dømmekraft (forskning.no, nr.2). Å være forelsket er også å være seg selv helt og fullt og å lete etter det dypeste ekte i seg selv. Det vil alltid være en tilstand vi vil lengte etter, ønske oss tilbake til og denne tilstanden vil ofte være målestokken for hva vi ønsker oss i roligere perioder i livet (Alberoni, 1987). Forskning viser at forelskelsesperioden gjennomsnittlig varer i ca 1 ½ år. I forelskelsesperioden er partene opptatt av, at de finner gjenklang i hverandre eller at de utfyller hverandre, det er lett å idealisere den andre parten og feil kan bli sett på som sjarmerende trekk ved personligheten (Alberoni, 1997). At han er en vimsekopp og alltid glemmer ting, er ikke fullt så morsomt når hun blir den som må ta ansvaret, når regningene ikke er betalt noen år senere.

Det er lett å forstå at forelskelsen er en lykke tilstand, man vil søke tilbake til. Men når forelskelens euforiske tilstand svinner hen, blir mulighetene enten brudd eller det kan utvikle seg et kjærlighetsforhold. Jeg vil videre komme inn på denne overgangsfasen.

6.5 Overgangen fra forelskelse til kjærlighet

Både Moxnes og Alberoni snakker om en overgangsfase, fra forelskelsesperioden til det skrittet, hvor man velger et mer stabilt forhold. Denne perioden kan være viktig for å greie å skape et solid fundament å bygge kjærligheten på, videre i forholdet.

Moxnes snakker om at i forhandlingsfasen, tester partene ut hva de er villig til å gi slipp på for å imøtekomme den andre parten. Hvor mye tid de vil bruke på forholdet, om de godtar hverandres venner og eventuelt bruke tid på den ene partens hobbyer. Kvinnene flytter oftest for å følge ektefellens yrkeskarriere eller forandrer seg lettere for å tekkes mannens ønsker. Kvinner synes å være mest villig til å inngå slike kompromisser, for å få forholdet til å

fungere (Moxnes, 1990). For eksempel ved å forandre klesstil, frisyre og bruke sminke som best faller i smak hos mannen.

Alberoni sier at kjæresteparet hele tiden vil søke etter bekreftelser hos hverandre, revidere forholdet og ta det opp til ny vurdering, for å se at det er verdt å bli i forholdet. Men forholdet er fortsatt preget av, at det er to individer som elsker hverandre. Forelskelse er en sammensmelting av to ulike individer, det krever en forskjell, fordi personene som elses er interessante fordi de er forskjellige fra hverandre. *”Vi vil bli opplevde som unike, uvanlege og uerstattelege av ein som sjølv er unik, uvanleg og erstatteleg.”* (Alberoni, 1987 s33). Videre sier han at det bare er i forelskingen vi blir godtatt fullt og helt med alle våre særegenheter. Samtidig med dette foregår det en sammensmelting av forskjellene, ulike ønsker møtes og et ”vi” skapes, men ikke uten kamp (Alberoni, 1987). Utviklingen videre til et kjærlighetsforhold krever stor innsats og viljestyrke for at den skal bli sterk og varig. Det krever forpliktelse og arbeid for å gjøre den stabil (Alberoni, 1997).

Jeg tolker det da slik at, i forelselsesprosessen er alt lett og positivt og for å oppnå den dype evigvarende kjærligheten, må det arbeides og legges ned energi og tid. Vi synes ikke villige til å offere tid og energi på kjærligheten, men velger derimot forelskelsens rus med hyppige partnerbytter. Dette kan etter min mening, være et uttrykk for et behov vi har for øyeblikkelig tilfredsstillelse. Forelskelsen kan synes mer forenelig med individualismen, jeg blir så lenge jeg har det bra. Men det kan også trekkes klare paralleller til Baumans tanke om at vi kvitter oss umiddelbart med det vi ikke er fornøyd med, i stedet for å forsøke å ”reparere” varen - i dette tilfellet forholdet.

For å kunne svare på om dette kan være feil kjærlighet, ønsker jeg å gå litt inn på Baumans begrep om flytende kjærlighet og hvordan han mener at samfunnet speiler seg i parforholdene.

7.0 Bruk og kast - ektefellen

Sosiologen Zygmunt Baumans begrep Flytende modernitet og Flytende kjærlighet gjenspeiler seg i samfunnets mangel på tradisjoner og faste former. Han mener at det moderne mennesket må kontinuerlig skape sin egen virkelighet, fordi det ikke finnes faste former. Vann eller et hvilket som helst flytende element, har ingen form i seg selv og er lett bevegelig – foranderlig og dette ser han som et bilde på det moderne mennesket og samfunnet det lever i. Men

Bauman mener ikke at det flytende skal bli, men at vi befinner oss i en overgangsperiode for å gi plass til nye faste forbedrede tradisjoner.

Samfunnet vi lever i er flytende, tradisjonene er borte og vi overdynges av valg og muligheter. Vi lever i et samfunn hvor usikkerhet, instabilitet og sårbarhet er et utbredt trekk ved samfunnet vårt. I mangel av langsiktig trygghet, blir da øyeblikkelig tilfredsstillelse et godt alternativ. I en omskiftende verden har vi heller ingen garantier, for at det vi investerer i i dag vil ha verdi for oss i morgen (Bauman, 2006). Hvorfor da satse på kjærlighet? Kanskje det da heller er forelskelsen som bedre vil dekke de umiddelbare behov vi har for nærhet og bekreftelse av en partner? Det er ikke dyp kjærlighet vi søker, men forelskelsens rus og livsbejaende tilstand – den feile, mer forgjengelige ”kjærligheten” - forelskelsen.

Bauman sammenligner parforholdet med den økende forbrukskulturen vi lever i. Partnerskapet er som alle andre forbruksvarer, vi anskaffer det og forkaster det like lett, når det ikke tilsvarer forventningene, slik vi bytter ut bilen når den ikke fungerer brukbart. Vi investerer tid og penger i ekteskapet og beholder det så lenge som verdien øker og vi mottar det vi ønsker - trygghet, ros, tillitt, trøst og så videre. Vi ønsker ikke å bli i parforhold som vi investerer penger, tid og krefter i, hvis resultatet blir at det ender med brudd. Den samme energien kunne da vært brukt på andre mer lystbetonte ting. Hvis da partnerforhold blir betraktet som en forbruksvare, som man kan kvitte seg med, når den er gått ut på dato eller ikke tilfredstiller de krav man hadde til varen, vil det heller ikke bli lagt ned energi i å prøve på å rette opp skadene. Forholdet blir behandlet som noe som forbrukes og ikke noe som produseres. Vi ønsker ikke å anstrenge oss mer enn nødvendig, fordi vi kan bare bytte ut varen til noe bedre som tilsvarer våre forventninger (Baumann, 2006). Han er kun opptatt av jobben sin og når han er hjemme sitter han bare foran TV`en, bærer søppelet ut kun etter mye mas. Hun vil reise – være sosial, tilbringe tid på diverse aktiviteter og bruke mindre tid på hus og hjem. Valget ligger lett tilgjengelig, med håpet om at det kan finnes en bedre der ute, som tilfredstiller behovene.

Bauman skriver i boken Flydende kærlighed: *”partnerskapet er beregnet til øyeblikkelig konsumtion (det kræver hverken speciel oplæring eller langvarig forberedelse) – og først og fremmest er det meget let at skaffe sig af med igen.”* (Baumann, 2004, s 27). Hvis varen er defekt kan den leveres tilbake uten krav om å få pengene tilbake eller mulighet for reparasjon.

En investering kan ikke være annet enn usikker, mener Bauman videre og langtidskontrakter kan derfor ikke være lurt. Slik jeg da forstår ham viser han også til ekteskapskontrakten, som jo er beregnet å vare ”til døden skiller oss ad” (Baumann, 2004).

I vår kultur har det vært tradisjon å gifte seg av kjærlighet og vi velger våre partnere selv. Vi søker ekteskapet for å komme bort fra ensomhetens utrygghet (Moxnes, 1990). Bauman sier at tosamheten ikke kan skape annet enn utrygghet, fordi vi er avhengig av et annet menneskets valg. Den andre parten kan velge å gå, når dennes behov i parforholdet ikke lenger dekkes. For at parforholdet skal kunne fungere på dette grunnlaget, må det bygges på et helt spesielt grunnlag av tillitt og åpenhet (Baumann, 2004). Bauman fokuserer som Beck og Beck-Gernsheims på at individene i forholdet, er mer opptatt av egen nytelse og tilfredsstillelse enn det å gi til den andre. Man er ikke opptatt av ”vi” formen men kun ”jeget”.

Videre sier Bauman at alt nå avhenger av individet for å oppnå tilfredsstillelse og at hver enkelt må finne ut hvordan dette kan oppnåes. Men med alle mulighetene vi har til å velge noe bedre når vi ikke får til en ting, blir nederlagene få. Vi får uendelige sjanser til å tilfredstilles (Bauman, 2006) og slik kan vi også velge å prøve ut ny partner når vi ikke blir tilfredstilt av den vi er i et forhold med. Han lovet ikke hva han holdt og vi kasserer ham i håp om at markedet kommer fram med noe som kanskje tilsvarende forventningene våre bedre neste gang. Bauman uttrykker det slik: *”Hvorfor skulle man kaste bort tiden på arbeidskrevende reparasjoner hvis det bare tar et øyeblikk å kaste den ødelagte delen og sette inn en annen i stedet?”* (Bauman, 2006, s 195).

Baumans tanker kan synes kyniske og kalde, som om det er en total mangel på følelser og kjærlighet i dagens parforhold, som om verden er angrepet av et egovirus. Men han åpner for tanken om Anthony Giddens begrep ”det rene forhold” og mener at for mange unge i dag er det selvinnslysende. Jeg vil i neste kapittel komme nærmere inn på Giddens. Men Bauman mener også at med de hyppige skiftningene i parforholdene legges det liten grobunn for tillitt, noe som er essensielt for å kunne bygge videre på et forhold (Bauman, 2006). Hvis vi ønsker kjærligheten synes det som feil løsning å kaste seg ut i et nytt forhold for å løse de problemene og utilfredsstillelsene en skulle ha i det forholdet man allerede er i. Fordi kjærligheten krever arbeid og tid.

Slik jeg da forstår Bauman er at siden vi ikke har noe feste i tradisjoner og heller ingen nye, fordi samfunnet kontinuerlig er i forandring, befinner vi oss i et vakuum. I mangel på alternativ søker vi da en ”her og nå opplevelse” – en forbrukeropplevelse med umiddelbar tilfredsstillende. Vi er ikke garantert noen avkastning på sikt og dermed er det mer økonomisk å bryte forholdet, enn å investere videre. Vi velger derfor forelskelsen på nytt, forelskelsen som i seg selv har et ustadig vesen, sammenlignet med kjærlighetens dypere og roligere følelser. Det er lett å se at forelskelsen er attraktiv – noe man ønsker seg tilbake til, men den synes som et ustadig lim, for å bygge et varig kjæresteforhold. Det kan synes som om vi ikke vet, hvordan vi skal håndtere tiden etter forelskelsen og at vi vet lite om hva som kreves for å bygge opp et tillitsforhold til en person.

Dagens par synes å ikke ha klare former eller forventninger til parforholdet, de kan ikke bygge på det som var og det finnes heller ikke noe nytt alternativ – strukturene ”flyter”. Grunnlaget for investeringene mangler og dermed blir det ikke meningsfullt å investere i parforholdet. Bauman mener at individualiseringen er kommet for å bli, og enes dermed både med Beck, Beck-Gernsheim og Giddens og presiserer, at dette må taes i betraktning når nye forhold skal institusjonaliseres.

Bauman mener forøvrig at det ikke er mulig for hvem som helst, bare å kunne gå ut av et ekteskap og kritiserer Giddens tanker, dermed også Beck. Fordi han mener at det kreves en hvis økonomi for å kunne bryte ut av et ekteskap og støtte ordninger som hjelper individet. I Norge har vi støtteordningene og vi er et av verdens rikeste land – men vi vet også at de fleste enslige mødre ligger lengst nede på inntekststigen.

I neste kapittel vil jeg ta for meg Giddens teori om ”det rene forhold” som en mulig løsning på hvordan vi kan bli i forholdene våre og hva det krever.

8.0 Det rene forhold

”Vi er ikke, hvad vi er, men hva vi gjør os selv til”. Giddens

Anthony Giddens sier at mennesket er fristilt alle sosiale felleskap, at vi er blitt mer alene, grunnet samfunnsendringene og at vi derfor selv må skape vår egen identitet og vår egen mening med livet. Men kunnskapsstrømmen, som er grunnlaget for våre valg, er så enorm at vi også blir avhengig av ”ekspertene”, så som leger, psykologer advokater, med flere i

samfunnet, for råd og veiledning for å kunne ta egne valg. Den store informasjonsflommen vi må forholde oss til, betyr at det hele tiden dukker opp nye valg, som vi må reflektere over og som må taes med i betraktning - når ens egen biografi skal formes. Dette krever kontinuerlig tilpasning, for å kunne gjøre nye vurderinger av ny informasjon. De sosiale nære kontaktene forsvinner, som familie og naboer – dette legger mer press på forventningene til partneren (Giddens, 1996).

Identiteten utvikles ikke lenger i forhold til gamle tradisjoner, men skapes av egne valg tatt i et samfunn i kontinuerlig endring. Dette mener han skaper stor uttrygghet i individet. Han sier videre at identiteten bygger på flere forskjellige prosjekter som foreldre prosjektet, jobbprosjektet og samlivsprosjektet og at disse er med på å skape identitet. Det er dette som skaper forutsigbarhet og mening i livet. Men i samliv kommer ofte skillsmissen, så fort at man ikke rekker å opprette den tillitten som trengs for å bevare forholdet (Giddens, 1996). Noe som støtter opp om Baumans tanke nevnt ovenfor i kapitel 7.

Giddens begrep ”det rene forhold” forklarer dagens parforhold, som et forhold hvor personene blir kun så lenge de kan få noe positivt ut av det selv. Ideelt sett vil det da være to likeverdige parter i forholdet, (noe også Moxnes nevner som et grunnlag for å få et forhold til å fungere i kapitel 6.3) hvor begge må forhandle om de regler som skal gjelde. Forholdet må da være gjenstand for kontinuerlig refleksjon. Skal jeg gifte meg eller være samboer? Er jeg lykkelig? Ønsker jeg å bli i dette forholdet? Men ved at man velger å bli i forholdet kun så lenge man får utfolde seg, utvikle seg eller føler trygghet, er dette med på å skape en ustabilitet og uforutsigbarhet (Giddens, 2003). Svaret vil også knyttes opp mot vår egen identitet, fordi vi velger partner ut fra den identitet vi ønsker å vise verden. Så om vi velger en ektefelle med forkjærlighet for småbruk og egne økologisk dyrkede grønnsaker eller en med leilighet på Grünerløkka, med nær tilgang til puber og restauranter og et aktivt byliv, viser det da også hvem vi er. Valg av partner blir også et valg som gjenspeiler seg i individet og hvem denne ønsker å fremstå som og vi må ta konsekvensene av valgene våre, hvis de senere viser seg å ikke være som forventet (Giddens, 2003).

Giddens tar også i betraktning at det har vært en forandring av intimiteten mellom kjønnene, denne skal ikke forveksles med det seksuelle. Med begrepet intimitet, mener Giddens samspillet og de personlige båndene som knyttes mellom likestilte, dette interpersonelle området omfattes av en demokratisering. Han mener at båndene mellom partene nå har lite å

gjøre med ytre påvirkninger, som for eksempel sosiale forventninger eller lovverket, som binder oss sammen som ektefeller. Men heller en indre forståelse mellom partene, et bånd bygget på tillitt og kommunikasjon. Hvis dette båndet skulle ryke, vil partene som oftest være glad for at forholdet oppløses, fordi forholdet vil være bygget på et demokrati (Giddens, 2003).

Giddens sier at nøkkelen til å skape et varig forhold i dagens samfunn, er at det utvikles på grunnlag av intimitet og at det skapes tillit mellom partene. Dette kan være et felles bånd som kan virke som en beskyttelsesfaktor i vanskelige perioder. Men å ha tillit til en annen, gjør også at man satser på det faktum, at den andre personen er i stand til å handle med integritet. Intimitet betyr at man blottlegger sider ved seg, som ikke er åpent for offentligheten – følelser og handlinger. Denne blottleggelsen blir det som skaper tillit hos den andre og et ønske om å gjengjelde den. Man krever et bevis på intimiteten, noe som bare er mellom kjæresteparet og slik kan en få vist at en stoler på hverandre. I forholdet er det også viktig at man gir plass til partneren, som enkelt individ og ro for at han skal kunne trives (Giddens, 2003).

Forpliktelse spiller også en sentral rolle i det rene forhold og det kjennetegnes ved at personene erkjenner de spenningene som finnes i et moderne forhold og likevel er villig til å satse på et samliv. Dette på tross av usikkerheten ved at den andre kan velge seg ut av forholdet, men personen blir fordi det er Forholdet i seg selv som gir et utbytte (Giddens, 1996). Slik jeg da forstår Giddens er at vi blir i forholdet fordi tosamheten gir oss mer, enn om vi lever i ensomhet. Vi får fellesskapets styrke og trygghet, og vet at vi blir sett og får bekreftelse av et annet individ. I kapittel 6.3 viser jeg at både Fromm og Alberoni nevner dette som grunner til at vi trenger kjærligheten og søker den.

Intimitetens forandringer dreier seg om et viktig skifte i etikken i privatlivet, partnerne må forhandle seg fram til hva de ønsker av den andre i samlivet. Disse forhandlingene og de forpliktelsene, man oppretter i forhold til hverandre, blir det som skaper forholdets karakter. Her blir kommunikasjon spesielt viktig, for å kunne forhandle og slik få gjennomslag for egne ønsker eller stå styrket når for eksempel tidligere valg skal revurderes. Giddens mener at kvinnen er mannen totalt overlegen på dette området og at hennes kommunikative evner, spesielt innenfor emner på det følelsesmessige plan, gjør henne til den klart sterkeste i denne form for forhandlingssituasjoner (Giddens, 2003).

Han mener videre at det er viktig å sette personlige grenser, for å opprettholde intimiteten og at det er viktig å kjenne partnerens karakter egenskaper, men også være tydelig på ens egne. Åpenhet mellom paret er en forutsetning, men også likestilling på hva man gir og tar følelsesmessig. Giddens ser en demokratisering av privatlivet som ønskelig, at det vil være med på å skape noen etiske rammer i parforholdet. Autonomiprinsippet bør være en rettesnor, slik at individet får utvikle sitt eget livsprosjekt. Dette krever at man er likeverdig sin partner, viser denne respekt for evner, valg, selvstendige meninger og personlige egenskaper og ikke føler dette som en trussel. At et hvert parforhold også innebærer visse rettigheter for ektefellene er klart ut i fra et demokratisk prinsipp. Men ingen rettigheter uten plikter og Giddens mener, at det bør være en balanse mellom pliktene og de privilegiene individet mottar, men at disse gjennom forholdet bør kunne taes opp til ny vurdering (Giddens, 2003).

Avstanden mellom idealene og virkeligheten er fortsatt stor, mener Giddens og han ser at det kan ligge et problem i det å oppnå balanse mellom autonomi og avhengighet. Hver enkelt persons livsbiografi er skiftende og det krever en hvis frihet i forholdet etter hvert som begge følger sin egen utviklingsbane. Tillit til å la partneren ta sine egne valg blir da viktig og Giddens uttrykker: *”At have tillid til nogen er ensbetydende med at give afkald på at kontrollere dem eller presse deres aktiviteter ind i en bestemt støbform”* (Giddens, 2003, s140). Men som han sier videre, det er ikke alltid at den friheten man tillater den andre er det man ønsker selv og muligheten vil alltid være tilstede for at man *”vokser fra hverandre ”* (Giddens, 2003).

Slik jeg tolker Giddens er at det er mulighet for løsninger på å skape varige parforhold, men at vi ikke kan forvente at det skal fungere uten hardt arbeid og at det er avhengig av visse vekstvilkår som tillit, forpliktelse og autonomi, og at vi satser på tosamheten selv om det er en risiko for at det blir et brudd. Vi må kreve og gi i forholdet. Dette fører meg tilbake til Fromm og Alberoni som begge sier at kjærligheten må *”arbeides”* fram, den kommer ikke av seg selv og er den der, kan den lett forsvinne. Men de sier også at to individer smelter sammen og beholder sin egenart og integritet. Giddens rene forhold og tanken om demokratiseringen av privatlivet, kan da kanskje være løsningen på et kjærlighetsfullt samliv.

Avslutningsvis vil jeg trekke noen tråder rundt oppgavens innhold og mulige svar.

9.0 Konklusjon

At den tradisjonelle kjernefamilien fra 50 – 60 tallet så godt som overhodet ikke eksisterer i Norge i dag, synes å være en kjensgjerning. Andre og mer komplekse familiekonstellasjoner har tatt over, grunnet at samfunnet og individene har gjensidig innflytelse på hverandre og de forandringene som skjer. Kvinnefrigjøringen synes å være det som har hatt størst påvirkning på de forandringene som vi har sett på samfunnsstrukturer og på individplan siden 70 tallet. Kvinnens frigjøring og hennes rett til å stille likt med mannen, skapte et krav om likeverd som førte til store forandringer for både kvinnen og mannens samliv.

Utbyggingen av velferdstaten var med på å skape en funksjonstømming i familien, som gjorde at de bindingene som en gang var mellom ektefellene forsvant. Kvinnens krav om en mer deltagende mann, på hennes før så tradisjonelle arena skapte også nye mønstre for samlivet. Samtidig ble det lettere å skille seg både på grunn av legale forandringer og støtteordninger.

Som en følge av dette, ble individet styrket og den individualiserings prosessen som startet skapte en distanse mellom kjønnene i et parforhold. Hver enkelt ble mer opptatt av å fylle egne behov enn å dekke partnerens. Gamle tradisjoner forsvant og med dem en forutsigbarhet. Det ble nå individets oppgave, å skape sin egen livsbiografi i en meget omskiftelig verden preget av en enorm informasjonsstrøm. Beck og Beck-Gernsheim mener at individualiseringsprosessen er med på å skape en distanse til ”den andre”. Fordi fokuset i ens egen livsbiografi blir individets egne preferanser og ikke ”den andre”. Samtidig som mangelen på tradisjoner og sikkerhet fra verden utenfor oss, gjør at vi søker inn i tosomheten etter trygghet og bekreftelse, noe vi ikke lenger får fra samfunnet rundt oss. Vi lever to individuelle liv parallelt i samlivet og lengter etter tosomheten.

Mye tid er frigjort og ansvar er forsvunnet ved funksjonstømmingen. Mangelen på trygghet i samfunnet, gjør at vi kanskje overbelaster forholdet vårt på de områdene som nå står igjen som limet som holder ekteskapet sammen – følelsene og kjærligheten. Vi søker den perfekte partner som skal dekke alle våre behov, samtidig som denne har egne ønsker for eget liv – det kan synes som om vi krever mye av en enkelt person. Blir kjærlighetsbestillingen for stor?

Kjærligheten ifølge Fromm og Alberoni kjennetegnes ved at den forener to individer, men hvis individene står for langt fra hverandre undrer jeg på om det er mulig med en forening? De sier videre at to individer ”smelter sammen”, men beholder sin egenart og integritet i et

kjærlighetsforhold, men at dette krever innsatsvilje. Dagens hyppige skillsmisser kan synes som at vi ikke er villige til å legge nok energi inn i forholdet og dette kan være en bekreftelse på at vi skiller oss av for lite kjærlighet.

Dagens mennesker lever i et forbruker samfunn og Bauman drar paralleller til parforholdet. Han innfører begrepet ”flytende” som en beskrivelse for et samfunn uten faste tradisjoner som er i kontinuerlig forandring. Dette gjenspeiler seg i individet. Bauman følger også Beck og Beck-Gernsheims tanker om at individet er styrket og er ansvarlig for egen livsbiografi. Han mener at i et samfunn hvor valgene er uendelige, blir det lettere å bytte ut ”varen” i stedet for å prøve å reparere den. Noe som ikke gir oss tid til å etablere tillit og dermed et dypere kjærlighetsforhold. Vi ønsker ikke å anstrenge oss, men er likevel hele tiden på jakt etter lykken i et perfekt forhold, som tilsvarer alle våre forventninger. Forelskelsen rus og enorme energi kan være det vi leter etter. Vi ønsker bekreftelser på den vi er og å få være midtpunktet i noens liv. Derfor lengter vi alltid etter den rusen som ga oss det, når følelseslivet går inn i stillere perioder og kanskje krever arbeid for å bygge videre på kjærlighets forholdet. Vi velger feil kjærlighet – vi forveksler forelskelsen med kjærlighet.

Det synes som om vi klart strever med å få til kjærlighetslivet vårt, vi vil, vi vil – men får det ikke til. Skillsmissene øker i rekordfart, og vi mangler klare nye mønstre for hvordan parforholdene våre skal se ut framover, imens lever vi i Baumans Flytende verden.

Giddens ”rene forhold” og demokratiseringen av privatlivet, kan være en løsning, men han sier også at det krever arbeid hos partene og tid for å bygge opp et forhold med tillit og forpliktelse. Det å satse på Forholdet blir det viktigste – men hele tiden med et mulig brudd hengende over hodet. Det må også være en balanse mellom de individuelle livsløpene og fellesskapet. Igjen kommer vi tilbake til, at for å ha et varig forhold så krever det noe av begge partene og usikkerheten om en skillsmisse ser det ikke ut som at vi kan slippe unna.

Under arbeidet mitt ser jeg sammenfall av flere forskjellige teoretikere som sier det samme, med små nyanse forskjeller, noe som gjør at det gir meg bekreftelser på sannhetsgestalten i deres teorier. Giddens og Bauman er enige i at vi lever i et ustadig samfunn. Giddens gir kanskje en løsning på den forandringsprosessen vi er inne i, slik at vi kan oppnå Baumans fasthet i framtidige forhold. Kanskje har han også løsningen på Beck og Beck-Gernsheims kaos i parforholdet, om å forene individualiteten og tosomheten?

Tosomheten forutsetter en forankring i foreksempel tillit og forpliktelse og at vi finner det bryet verdt å prøve å bli i forholdet, uavhengig av de to individene. Fordi forholdet gir og bidrar med noe som ikke kan oppnås, hvis man lever alene. Jeg og Deg må legges til side og Parforholdet må prioriteres, noe som krever arbeid, oppofrelse og at vi gir etter for den andre part til tider – setter Jeg tilside. Men hvis vi ikke utvikler en ny forståelse av parforholdet – en ”fast” form, da må vi leve i det flytende”.

Og da blir kanskje løsningen at vi ikke skal leve med samme partner hele livet, men at vi skal dele livet med en partner for den perioden som denne partneren er aktuell og viktig for den livssituasjonen vi befinner oss i? Eller at flere partnere kan være med på å hjelpe oss på veien for å utvikle vår egen selvidentitet og at vi slik hjelper hverandre på veien. Kjærligheten behøver nødvendigvis ikke å være død, selv om vi bytter partnere i løpet av livet. Kanskje den bare er dypere og mer ektefølt, fordi man velger bort partnere, hvor kjærligheten ikke lenger er levende?

Litteratur oversikt:

Alberoni, Francesco (1987): *Forelsking og kjærleik*. Oslo, Det norske samlaget.

Alberoni, Francesco (1997): *Eg elsker deg*. Oslo, Det norske samlaget.

Bauman, Zygmunt (2003): *Flydende kærlighed*. København, Hans Reitzels Forlag.

Bauman, Zygmunt (2006): *Flytende modernitet*. Oslo, Vidarforlaget.

Beck, Ulrich, Beck-Gernsheim, Elisabeth (1995): *The Normal Chaos of Love*. Cambridge, Polity Press.

Fromm, Erich, (1956): *Om kjærlighet*. Oslo, Cappelen Forlag.

Giddens, Anthony (1996): *Modernitet og selvidentitet*. København, Hans Reitzels Forlag.

Giddens, Anthony (2003): *Intimitetens forandring*. København, Hans Reitzels Forlag.

Halvorsen, Knut (2004): *Forskningsmetode for helse- og sosialfag – en innføring i samfunnsvitenskaplig metode*. Oslo, Cappelen Akademisk Forlag.

Hatland, Aksel, Kuhnle, Stein, Romøren, Tor Inge (2002): *Den norske velferdsstaten*. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.

Korsnes, Olav, Andersen, heine, Brante, Thomas (1997): *Sosiologisk leksikon*. Oslo, Universitetsforlaget AS.

Moxnes, Kari (1990): *Kjernesprengning i familien*. Oslo, Universitetsforlaget.

Schiefloe, Per Morten (2003): *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse.*, Fagbokforlaget, Bergen.

Andre kilder:

forskning.no

Nr. 1: <http://www.forskning.no/Artikler/2003/november/1068643761.72> 27.02.07 kl. 22.43

Nr. 2: <http://www.forskning.no/Artikler/2004/juni/1087301027.57> 27.02.07 kl. 22.47

ssb.no

Nr. 1: <http://ssb.no/emner/02/02/30/ekteskap/arkiv/tab-2005-09-01-11.html> 28.02.07 kl. 12.56

Nr. 2: <http://www.ssb.no/vis/emner/00/02/20/tidsbruk/art-2002-05-13-01.html> 16.02.2007 kl.11.59

Dagbladet, 21.01.2007

